

Temat: Przekazywanie życia. Żeński układ rozrodczy.

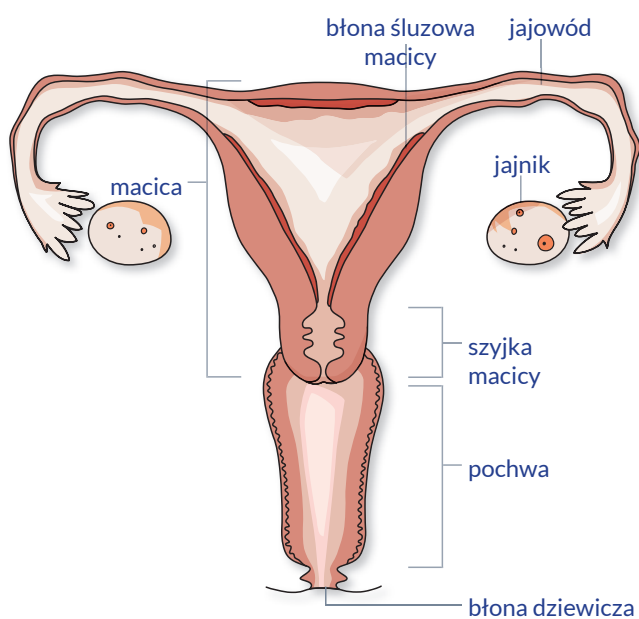
Jedną z najważniejszych funkcji wszystkich organizmów żywych jest wydanie na świat potomstwa. W życiu człowieka rodzicielstwo jest niezwykle ważne, jest dopełnieniem życia rodzinnego. Wprawdzie dwoje ludzi zawierających małżeństwo już tworzą rodzinę, ale gdy mówimy „rodzina pełna”, mamy na ogół na myśli męża, żonę i dzieci.

Dziewczęta, wchodzące teraz w okres dojrzewania, zapewne kiedyś będą matkami. Chłopcy zapewne zostaną ojcami. Macierzyństwo będzie więc częścią Twojego życia. Dojrzewanie to czas, w którym organizm przygotowuje się do dorosłości, a szczególnie – do macierzyństwa. Jest to czas, w którym dojrzewa i podejmuje działalność układ płciowy dziewczynki.

Żeński układ rozrodczy zbudowany jest z jajników, jajowodów, macicy i pochwy oraz zewnętrznych narządów płciowych: warg sromowych mniejszych i większych, łechtaczki i błony dziewiczej.

Jajniki – żeńskie gruczoły płciowe – położone są w jamie brzusznej. Produkują one żeńskie komórki rozrodcze – **jajeczka**, oraz żeńskie hormony płciowe: **estrogeny** i **progesteron**. W pobliżu jajników znajdują się zakończenia jajowodów, wychytujące uwolnioną z jajnika dojrzałą komórkę jajową. **Jajowód** jest miejscem, gdzie spotykają się komórka jajowa i wędrujące na jej spotkanie plemniki; tutaj odbywa się zapłodnienie. **Macica** służy jako miejsce rozwoju dziecka przez cały okres ciąży; kurcząc się, bierze udział w akcji porodowej, wypychając dziecko przez kanał rodny na zewnątrz. **Pochwa** jest narządem, w którym w czasie aktu seksualnego składane jest nasienie; w czasie porodu pełni rolę części kanału rodnego, czyli drogi, którą dziecko przychodzi na świat. Zewnętrzne narządy płciowe pełnią funkcje ochronne dla dróg rodnych.

U dojrzewającej dziewczynki narządy płciowe również rozwijają się intensywnie, lecz nie jest to widoczne, gdyż ukryte są one w jamie brzusznej. Wyraźnym dowodem, że jajniki już pracują, jest wystąpienie pierwszej miesiączki. Zanim ona się pojawi, zwykle kilka miesięcy wcześniej dziewczynka zauważa białawą, bezwoną wydzielinę z pochwy. Jest to zjawisko fizjologiczne, czyli normalne; sygnalizuje, że w układzie płciowym dziewczynki zachodzą już pewne zmiany.

Pierwsza **miesiączka** pojawia się pomiędzy 10. a 16. rokiem życia, najczęściej około 12. roku życia. Pierwsze cykle są zwykle nieregularne, krwawienie bywa bardzo skąpe lub przeciwnie – obfite. Często towarzyszy mu ból brzucha. Jeśli nie jest bardzo nasilony, nie należy się nim przejmować; przy intensywnym bólu, występującym przy każdym krwawieniu, trzeba skonsultować się z lekarzem ginekologiem. Zmiany w organizmie kobiety, związane z funkcjonowaniem układu płciowego, są cykliczne, czyli powtarzają się w miarę regularnie. Jeden cykl trwa około miesiąca i dlatego nazywamy go czasem cyklem miesięcznym. Używa się też określeń: cykl miesięczkowy (bo wyznaczają go kolejne miesiączki) lub cykl owulacyjny (bo najważniejszym zjawiskiem w cyklu jest owulacja, czyli **jajczkowanie** – uwolnienie dojrzałej komórki jajowej z jajnika). Miesiączka nie jest wcale najważniejszym momentem w cyklu, jest jednak objawem najłatwiej zauważalnym i dlatego przyjęło się określać pierwszy dzień miesiączki jako pierwszy w cyklu.

Od momentu pierwszej miesiączki dziewczęta powinny starannie notować daty kolejnych krwawień.

Na początku cyklu, po ustaniu miesiączki, w jednym z jajników zaczyna dojrzewać komórka jajowa. Może to trwać krócej lub dłużej, przeciętnie około dwóch tygodni. Gdy jajeczko dojrzeje, uwalnia się z jajnika; ten moment nazywamy jajczkowaniem lub owulacją. Komórka jajowa zostaje wychwycona przez jajowód i wędruje nim w stronę macicy. Jeśli spotka na swej drodze plemniki, nastąpi **zapłodnienie**: rozpocznie się życie nowego człowieka. Jeśli nie zostanie zapłodniona, ginie po upływie jednego dnia. Wówczas, po około dwóch tygodniach od jajczkowania, rozpocznie się kolejna miesiączka. Zacznie się nowy cykl.

Ćwiczenie

Odgadnij nazwy organów żeńskiego układu płciowego. Nazwy te zanotuj i przekaz nauczycielowi.

